

CABINET

**IMMEDIATELY FOLLOWING
JOINT CABINET AND EDUCATION, SKILLS AND CULTURE
SCRUTINY COMMITTEE
ON WEDNESDAY, 9 May, 2018**

COUNCIL CHAMBER - PORT TALBOT CIVIC CENTRE

Part 1

1. To receive any declarations of interest from Members
2. To receive and note the Report of Her Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales (Estyn) on Neath Port Talbot County Borough Council (*Pages 3 - 26*)
3. Any urgent items (whether public or exempt) at the discretion of the Chairman pursuant to Statutory Instrument 2001 No.2290 (as amended)

**S.Phillips
Chief Executive**

**Civic Centre
Port Talbot**

Thursday, 3 May 2018

Cabinet Members:

Cllrs. R.G.Jones, A.J.Taylor, C.Clement-Williams, D.W.Davies,
D.Jones, E.V.Latham, A.R.Lockyer, P.A.Rees, P.D.Richards and
A.Wingrave

Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
Her Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

A report on

**Neath Port Talbot County Borough Council
Civic Centre
Port Talbot
SA13 1PJ**

Date of inspection: December 2017

by

**Estyn, Her Majesty's Inspectorate for Education
and Training in Wales**

About Neath Port Talbot County Borough Council

Background information

Neath Port Talbot is located in South West Wales. The total population of Neath Port Talbot is 141,588. The local authority maintains 66 schools.

The local authority was last inspected in November 2010. The chief executive was appointed in November 2009 and the director for education, leisure and lifelong learning has been in post since May 2013. The council leader has been in post since May 2017 and the main portfolio holder for education services has been in post since May 2013.

Neath Port Talbot is one of six local authorities in the ERW regional consortium for school improvement.

Inspectors take account of a wide range of information about the local population when evaluating outcomes and the quality of education services. This information is considered alongside information about the national population. Some of the most useful information about children and young people in Neath Port Talbot is noted below:

- 22.6% of pupils aged 5-15 years are eligible for free school meals, higher than the Wales average of 17.8% and second highest overall
- 13.4% of pupils are fluent in Welsh, lower than the Wales average of 16.3%
- 5.7% of pupils are from ethnic minorities, lower than the Wales average of 10.6%
- 26.1% of pupils have special educational needs, higher than the Wales average of 22.6%
- 124 children per 10,000 are looked after by the local authority, higher than the Wales average of 95 children per 10,000

Summary

Overall learners make strong progress over time from their low starting points to when they leave statutory school education. In key stage 4, pupils perform well. However, performance in primary schools does not compare well with that of similar authorities.

Officers in Neath Port Talbot know their schools well. Challenge advisers and teacher development officers work appropriately in partnership with schools. There are useful arrangements to monitor and challenge schools according to their level of support identified through the national categorisation system.

Senior officers and elected members share a clear vision for ensuring effective education provision in Neath Port Talbot. They communicate this vision well with partners and stakeholders. They have a comprehensive understanding of the key challenges facing the education service and individual schools. However, officers do not consistently evaluate their work well enough and the processes for managing risk are not robust enough.

Inspection area	Judgement
Outcomes	Good
Quality of education services	Good
Leadership and management	Good

Recommendations

- R1 Improve standards in primary schools
- R2 Improve the quality of self-evaluation, improvement planning and risk management across all education services
- R3 Ensure that pupils in key stage 4 follow suitable learning pathways that enable them to progress into appropriate further education, employment or training
- R4 Take action to address the safeguarding management issues identified during the inspection

What happens next

The provider will include actions to address the recommendations in its improvement plan. Estyn inspectors will monitor the local authority's progress against these recommendations during their link visits.

Main findings

Outcomes: Good

The local authority has one of the highest levels of deprivation in Wales. On entry to school, children in Neath Port Talbot have weaker skills, such as communication skills, than their peers in many other local authorities. However, from this low starting point, learners make strong progress over the course of their statutory education and generally have good outcomes by the age of 16.

Overall, secondary schools perform well and standards at key stage 4 compare well with those in similar authorities across Wales. As a result of a significant focus on English or Welsh first language and mathematics, standards in these subjects have been strong for several years.

For many of the key performance indicators at key stage 4, there are typically twice as many high-performing schools in Neath Port Talbot compared to the national average, when schools are compared with each other based on the proportion of pupils eligible for free school meals.

However, primary schools do not perform as strongly as secondary schools. Taking into account the proportion of pupils eligible for free school meals, the outcomes of pupils are lower than the national average.

Over the last three years, the proportion of primary schools inspected in Neath Port Talbot that have required monitoring or were placed in a statutory category of follow-up is nearly twice the national average. It is more than five years since a primary school in the authority has been judged as having excellent standards.

Vulnerable learners, including pupils eligible for free school meals and pupils with special educational needs, broadly perform in line with the average for their peers across Wales.

The proportion of young people who do not continue in education after key stage 4 or progress into employment or training has reduced in line with the Wales average in the last few years, but remains amongst the highest in Wales.

When compared with similar schools nationally, attendance rates in Neath Port Talbot schools have been close to average in recent years. The proportion of pupils who are persistently absent has also been broadly in line with the national average.

The rate of pupils being given a fixed-term exclusion from school of five days or less has remained fairly static, and in line with the national average, for several years. The rate of pupils being given a fixed-term exclusion from school of over five days has more than halved in recent years, and compares favourably with the national average. Although only a small number of pupils are permanently excluded from school in the authority, the rate has been amongst the highest in Wales for several years.

School inspections have found that nearly all pupils feel safe in Neath Port Talbot schools. The proportion of schools where standards of wellbeing are judged good or better in inspections over the last three years is broadly in line with the national average.

Overall, children and young people in Neath Port Talbot have a positive attitude towards physical health, shown by high levels of participation in a wide range of activities. For example, a higher proportion than the national average are involved in extra-curricular sport at least once a week.

The proportion of young people engaging with activities through the youth service has increased recently, and is above the national average. However, the proportion of young people gaining an accredited outcome through the youth service has declined, and is lower than the Wales average. The youth service's management reports do not evaluate effectively enough the impact of its work, and therefore it is difficult to identify the overall outcomes for young people involved in the service.

The youth council draws appropriately on a wide range of young people representing schools and colleges as well as particular interest groups such as the LGBT forum and LAC forum. As part of its work, the youth council meets with elected members of the cabinet every three months and petitions councillors effectively on behalf of young people living in Neath Port Talbot. For example, when the council proposed to relocate the Sandfields youth club to the Aberavon Leisure and Fitness Centre, the youth council counter argued successfully that Ysgol Bae Baglan would be a better location.

Quality of education services: Good

Officers in Neath Port Talbot know their schools well. Challenge advisers and teacher development officers work appropriately to monitor and challenge schools according to the level of support identified through the national categorisation system. Challenge advisers' reports provide a detailed evaluation of standards, provision and leadership for each school. However, very few reports evaluate the quality of nursery provision or the progress made by the youngest children through the early years. The quality of pre-inspection reports provided by the authority has improved over the last three years although their judgements on standards, teaching and leadership are generally more positive than inspection outcomes over the same period.

The partnership agreement outlines clearly the respective responsibilities of the authority, governing bodies and schools. Challenge advisers generally identify underperforming schools in a timely fashion. Where appropriate, the authority uses its full statutory powers to good effect. As a result, many underperforming schools have improved aspects of standards, provision and leadership appropriately.

Challenge advisers set purposeful recommendations for schools to consider. They review these suitably at subsequent visits and note any completed actions. They also direct school leaders to professional learning opportunities that support school priorities. These include relevant courses provided by the regional consortium. This is helping school leaders to carry out their roles more effectively.

The authority provides school leaders and governors with a wide range of useful performance data to support self-evaluation. In addition, challenge advisers provide school leaders with useful guidance to strengthen their approaches to self-evaluation and planning for improvement.

The authority has managed governor recruitment well. It supports the skills development of chairs and other governors through effective training.

The authority provides a broad range of support services that promote inclusion and meet the needs of vulnerable learners well. It has restructured its inclusion services so that they focus more clearly on improving the quality of provision for vulnerable learners. School improvement staff and inclusion services staff are beginning to work together well. As a result, schools are better able to meet the needs of pupils with additional learning needs and those at risk of exclusion. Schools and most key stakeholders have a good understanding of the authority's vision for inclusive education. However, the authority does not share this information with parents and carers well enough, for example through its website.

The authority has made beneficial arrangements to build the capacity of mainstream schools to identify and meet pupils' additional learning needs (ALN). ALN cluster meetings are effective in enabling the authority to identify training needs, monitor expenditure and challenge underperformance in areas of provision. The authority has provided a wide range of training opportunities, which are helping to develop the skills, knowledge and confidence of staff working in mainstream and specialist settings.

There are clear arrangements for identifying and assessing the needs of pre-school children with additional learning needs. The newly established transition arrangements for these children from Flying Start childcare settings provide schools with useful information and guidance about the individual needs of each child. Effective joint working between education and health partners ensures that they meet well the complex needs of learners such as those with sensory and speech and language difficulties.

The authority suitably meets its statutory duties in relation to learners with ALN. However, over the last three years it has issued only a minority of statements of SEN within statutory timescales. Despite this, the authority has liaised very closely with parents and carers to reduce the number of appeals to the SEN Tribunal for Wales.

The authority meets the needs of pupils from minority ethnic groups, looked after children and the gypsy and traveller community well. For example, the gypsy traveller service successfully engages learners and their families in education and supports transition to further education, training or employment.

Over the last three years, the authority has changed its approach to the support for wellbeing and behaviour. Overall, officers have worked well with schools to reduce the number of fixed-term exclusions, particularly those of six days or more. The process for managed moves and the permanent exclusion first response meeting are beginning to have a positive impact on reducing the number of permanent exclusions across the authority. The authority provides suitable guidance to schools on the use of pastoral support plans. However, the authority does not monitor the use of these plans well enough.

Changes to education other than at school (EOTAS) provision have been successful in making sure that nearly every pupil accesses a suitable learning pathway in an appropriate setting. However, it is too early to evaluate the impact of these changes on improving outcomes for EOTAS learners.

The authority has a suitable attendance strategy and uses its range of intervention strategies and powers proportionally. The recent appointment of an additional education welfare officer who works directly with pupils who are persistently absent from school has helped to improve these pupils' attendance.

The authority has a clear policy and appropriate procedures for safeguarding learners. The arrangements generally meet requirements. However, inspectors identified a few areas where the authority was not monitoring robustly enough how well its schools and other education services undertake their safeguarding duties. These have been brought to the attention of senior leaders during the inspection.

The authority provides a valuable range of services for families with children who are below statutory school age. For example, Flying Start staff work successfully with families with children under four years of age to deliver programmes that develop parents' skills and provide valuable opportunities for young children to improve their speaking and listening skills and to support their transition to school. Flying Start staff provide schools with useful information about pupils' skills as they enter the nursery classes.

The authority's play strategy is successful in promoting the importance of play with young children. For example, play leaders provide resources that families can borrow to help engage their children in play activities that develop children's social and learning skills.

The authority's plans to re-organise the school estate have been successful in reducing the number of surplus school places. During the past five years, officers and elected members have made suitable decisions that have resulted in new schools opening and the closure and amalgamation of others. Officers have adopted a purposeful strategic approach to the re-organisation programme and their plans ensure that nearly all pupils have places within schools of their choice.

The authority has consulted well on its 2017-2020 Welsh in Education Strategic Plan (WESP), and has made clear commitments to improving secondary school provision, for example to establish a Welsh-medium school for pupils aged 3-18 in the north of the County Borough and a 11-16 school in the south. However, the current location of Welsh medium provision across the county means that the Welsh-medium provision is not equally accessible across the authority and consequently pupil transport costs are high. The authority is not sufficiently proactive in assessing the demand for Welsh medium education.

The authority works well with its partners to provide successful educational opportunities for pupils over the age of 16. For example, the 'Seren' programme is helping to raise the aspirations of more able pupils by supporting their applications to the leading universities. Strong links with Neath Port Talbot College ensure that learners access relevant courses that match their needs well.

Officers ensure that there are good opportunities to seek the views of young people across the authority. For example, they have asked pupils for their opinions on new schools and on the quality of playgrounds within their community.

The authority's provision of youth support services has undergone significant changes recently. Consequently, youth services have taken on a more targeted approach to help support vulnerable young people and retain youth work in community-based provision. Officers collect a range of data and information about these activities. However, they do not use it effectively to evaluate what works well or what aspects of the service's provision are less successful.

Leadership and management: Good

Senior officers and elected members share a clear vision for ensuring effective education provision in Neath Port Talbot. They communicate this vision well with partners and stakeholders across the authority. They have a comprehensive understanding of the key challenges facing the education service and individual schools. Most of the main strengths and areas for improvement identified in this report also feature in the directorate's own self-evaluation.

The leader, chief executive, cabinet member for education and senior officers work closely together to lead services for children and young people well. The corporate plan demonstrates the council's clear commitment to improving education, with one of its three main objectives being 'to improve the wellbeing of children and young people'. The corporate plan reflects relevant national priorities well, including the Well-being of Future Generations Act, and takes good account of the local needs of children and young people.

A comprehensive range of service and team plans support the education directorate plan well. The usefulness of these plans is variable because actions are not always specific enough and resources are not identified well enough. Furthermore, success criteria are often inappropriate or out of date, or feature inconsistent targets across different plans.

The authority has useful systems in place to monitor and evaluate its work and uses a range of beneficial tools to support this. It has good information about learners and education services. However, officers do not consistently evaluate their work well enough, for example when using the authority's report card system.

Senior leaders regularly challenge managers well about identified areas for improvement. This process helps to lessen the impact of any shortcomings in the improvement planning process and ensures that the authority continues to improve its services. The authority has largely addressed the recommendations from its previous inspection in 2010.

Purposeful engagement with partners, based on positive relationships and good communication, is also a feature of leadership within the education service. This contributes to a positive team ethos locally that helps to deliver improvements. For example, strong partnership working with other local authorities and the local health board enables the authority to provide a range of support services to promote learners' wellbeing effectively, particularly learners who are at risk of becoming

disengaged with education. The authority usually seeks, and takes good account of, the views of stakeholders, such as headteachers, parents and external agencies, when reviewing and considering changes or closures to services or schools. In particular, the authority has a well-established culture of listening carefully to, and taking account of, the views of children and young people.

The authority has strengthened scrutiny arrangements and elected members are beginning to use the scrutiny system to challenge officers appropriately. Generally, reports to elected members contain useful information and, in the best examples, include worthwhile evaluations. These support members to recognise what is working well and help them to identify relevant actions for improvement. However, a few reports portray too generous a picture of the quality of provision and standards, such as that of the recent NEETs report. Inquiry panels and working groups appropriately support the Education Skills and Culture Scrutiny Committee. These arrangements have increased the number of elected members engaged in scrutiny to look at themes across a range of relevant services. The authority's use of scrutiny includes the review and challenge of policy development, as well as cabinet decisions, and has a suitable forward work programme.

The authority's processes for assessing risk do not identify in enough detail a wide enough range of key education-related risks, such as the arrangements for regional working. Where they do identify risks, the risk register lacks sufficient detail on how the authority will address the risk.

Across the authority, staff show a strong commitment to professional learning in order to update their knowledge and skills in their own areas of responsibility. Leaders routinely identify staff training needs as part of the ongoing performance management procedures. Staff engage positively with a wide range of regional and national networks in order to learn from other authorities, and to share their own good practice. These activities have a positive impact on improving the provision within the authority, and encourage staff to reflect on the quality of their work.

Professional learning matches departments' needs well, for instance in developing behaviour strategies to support inclusion. Leaders provide useful opportunities to develop individuals' skills. These opportunities include ensuring that officers are able to develop their leadership skills and shadow other posts, as part of succession planning. However, the authority lacks an overarching strategy that links professional learning with self-evaluation or the broad aims of the directorate. As a result, leaders are not able to evaluate fully the contribution that officers' professional learning makes to improving outcomes for learners.

The authority has improved the integration between its future financial plan and its corporate planning processes. However, links between individual service plans and the authority's financial plans are still in the process of being developed.

The authority supports its education service well through its budget setting processes, prioritising education wherever possible. The gross school budget for 2017-2018 increased by more than the Welsh average. In addition, the authority has allocated resources well to its strategic priorities, such as the school strategic improvement programme. During 2017-2018, the authority plans to spend more per pupil on education than the Welsh average.

Whilst the school budget delegation rate for 2017-2018 is lower than the Welsh average, this appropriately reflects the centralised delivery of a few areas such as home to school transport and the ALN service.

The authority recognises that a few services have high costs. For example, home to school costs are high in order to ensure that they meet parental preferences in line with local policy. The authority is addressing this high cost by considering different providers and including transport costs within re-organisation discussions.

Budgetary control within the education service is effective. Officers analyse a wide range of data on schools finances well. This analysis, together with regular meetings with headteachers and governors, ensures that they have a good understanding of financial issues within schools.

The authority provides suitable challenge to schools with a deficit budget. They negotiate appropriate short-term recovery plans with these schools. However, this has not been consistently successful in reducing these deficit budgets.

Copies of the report

Copies of this report are available from the local authority and from the Estyn website (www.estyn.gov.wales)

Estyn evaluates a provider's effectiveness using a four-point judgement scale:

Excellent	Very strong, sustained performance and practice
Good	Strong features, although minor aspects may require improvement
Adequate and needs improvement	Strengths outweigh weaknesses, but important aspects require improvement
Unsatisfactory and needs urgent improvement	Important weaknesses outweigh strengths

The report was produced in accordance with Section 38 of the Education Act 1997, the Children Act 2004 and the Learning and Skills Act 2000.

Every possible care has been taken to ensure that the information in this document is accurate at the time of going to press. Any enquiries or comments regarding this document/publication should be addressed to:

Publication Section
Estyn
Anchor Court, Keen Road
Cardiff
CF24 5JW or by email to publications@estyn.gov.wales

This and other Estyn publications are available on our website: www.estyn.gov.wales

© Crown Copyright 2018: This report may be re used free of charge in any format or medium provided that it is re used accurately and not used in a misleading context. The material must be acknowledged as Crown copyright and the title of the report specified.

Publication date: 13/03/2018

Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
Her Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Adroddiad ar

**Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot
Y Ganolfan Ddinesig
Port Talbot
SA13 1PJ**

Dyddiad yr arolygiad: Rhagfyr 2017

gan

**Estyn, Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg
a Hyfforddiant yng Nghymru**

Ynglŷn â Chyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot

Gwybodaeth gefndir

Mae Castell-nedd Port Talbot wedi'i leoli yn Ne Orllewin Cymru. Cyfanswm poblogaeth Castell-nedd Port Talbot yw 141,588. Mae'r awdurdod lleol yn cynnal 66 o ysgolion.

Arolygwyd yr awdurdod lleol ddiwethaf ym mis Tachwedd 2010. Penodwyd y prif weithredwr ym mis Tachwedd 2009 ac mae'r cyfarwyddwr addysg, hamdden a dysgu gydol oes wedi bod yn ei swydd er mis Mai 2013. Mae arweinydd y cyngor wedi bod yn ei swydd er mis Mai 2017 ac mae'r prif ddeiliad portffolio ar gyfer gwasanaethau addysg wedi bod yn ei swydd er mis Mai 2013.

Mae Castell-nedd Port Talbot yn un o chwe awdurdod lleol yng nghonsortium rhanbarthol ERW ar gyfer gwella ysgolion.

Mae arolygwyr yn ystyried ystod eang o wybodaeth am y boblogaeth leol wrth arfarnu deilliannau ac ansawdd gwasanaethau addysg. Ystyrir y wybodaeth hon ochr yn ochr â gwybodaeth am y boblogaeth genedlaethol. Mae rhywfaint o'r wybodaeth fwyaf defnyddiol am blant a phobl ifanc yng Nghastell-nedd Port Talbot wedi'i nodi isod:

- mae 22.6% o ddisgyblion 5 i 15 oed yn gymwys am brydau ysgol am ddim, sy'n uwch na chyfartaledd Cymru, sef 17.8%, a'r ail uchaf yn gyffredinol
- mae 13.4% o ddisgyblion yn rhugl yn y Gymraeg, sy'n is na chyfartaledd Cymru, sef 16.3%
- mae 5.7% o ddisgyblion o leiafrifoedd ethnig, sy'n is na chyfartaledd Cymru, sef 10.6%
- mae gan 26.1% o ddisgyblion anghenion addysgol arbennig, sy'n uwch na chyfartaledd Cymru, sef 22.6%
- mae 124 o blant i bob 10,000 yn derbyn gofal gan yr awdurdod lleol, sy'n uwch na chyfartaledd Cymru, sef 95 o blant i bob 10,000

Crynodeb

At ei gilydd, mae dysgwyr yn gwneud cynnydd cryf dros gyfnod o'u manau cychwyn isel i'r adeg pan fyddant yn gadael addysg ysgol statudol. Yng nghyfnod allweddol 4, mae disgyblion yn perfformio'n dda. Fodd bynnag, nid yw perfformiad mewn ysgolion cynradd yn cymharu'n dda â pherfformiad awdurdodau tebyg.

Mae swyddogion yng Nghastell-nedd Port Talbot yn adnabod eu hysgolion yn dda. Mae ymgynghorwyr her a swyddogion datblygu athrawon yn gweithio'n briodol mewn partneriaeth ag ysgolion. Ceir trefniadau defnyddiol i fonitro a herio ysgolion yn unol â'u lefel cymorth a nodwyd trwy'r system gategoreiddio genedlaethol.

Mae uwch swyddogion ac aelodau etholedig yn rhannu gweledigaeth glir ar gyfer sicrhau darpariaeth addysg effeithiol yng Nghastell-nedd Port Talbot. Maent yn cyfleu'r weledigaeth hon yn dda gyda phartneriaid a rhanddeiliaid. Mae ganddynt ddealltwriaeth gynhwysfawr o'r heriau allweddol sy'n wynebu'r gwasanaeth addysg ac ysgolion unigol. Fodd bynnag, nid yw swyddogion yn arfarnu eu gwaith yn ddigon da yn gyson ac nid yw'r prosesau ar gyfer rheoli risg yn ddigon trylwyr.

Maes arolygu	Barn
Deilliannau	Da
Ansawdd gwasanaethau addysg	Da
Arweinyddiaeth a rheolaeth	Da

Argymhellion

- A1 Gwella safonau mewn ysgolion cynradd
- A2 Gwella ansawdd hunanarfarnu, cynllunio gwelliant a rheoli risg ar draws yr holl wasanaethau addysg
- A3 Sicrhau bod disgyblion yng nghyfnod allweddol 4 yn dilyn llwybrau dysgu addas sy'n eu galluogi i fynd ymlaen i addysg bellach, cyflogaeth neu hyfforddiant priodol
- A4 Cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion rheoli diogelu a nodwyd yn ystod yr arolygiad

Beth sy'n digwydd nesaf

Heb fod mewn categori gweithgarwch dilynol

Bydd y darparwr yn cynnwys camau gweithredu i fynd i'r afael â'r argymhellion yn ei gynllun gwella. Bydd arolygwyr Estyn yn monitro cynnydd yr awdurdod lleol yn erbyn yr argymhellion hyn yn ystod eu hymweliadau cyswllt.

Prif ganfyddiadau

Deilliannau: Da

Mae gan yr awdurdod lleol un o'r lefelau uchaf o amddifadedd yng Nghymru. Pan fyddant yn dechrau yn yr ysgol, mae gan blant yng Nghastell-nedd Port Talbot fedrau gwannach, fel medrau cyfathrebu, na'u cyfoedion mewn llawer o awdurdodau lleol eraill. Fodd bynnag, o'r man cychwyn isel hwn, mae dysgwyr yn gwneud cynnydd cryf trwy gydol eu haddysg statudol, ac mae eu deilliannau'n dda ar y cyfan erbyn iddynt fod yn 16 oed.

At ei gilydd, mae ysgolion uwchradd yn perfformio'n dda ac mae safonau yng nghyfnod allweddol 4 yn cymharu'n dda â safonau mewn awdurdodau tebyg ledled Cymru. O ganlyniad i ffocws sylweddol ar Saesneg neu Gymraeg mamiaith amathemateg, mae safonau yn y pynciau hyn wedi bod yn gryf am sawl blwyddyn.

Ar gyfer llawer o'r dangosyddion perfformiad allweddol yng nghyfnod allweddol 4, yn nodweddiadol, mae dwywaith cymaint o ysgolion â pherfformiad uchel yng Nghastell-nedd Port Talbot o gymharu â'r cyfartaledd cenedlaethol, pan gaiff ysgolion eu cymharu â'i gilydd ar sail cyfran y disgyblion sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim.

Fodd bynnag, nid yw ysgolion cynradd yn perfformio mor gryf ag ysgolion uwchradd. Gan ystyried cyfran y disgyblion sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim, mae deilliannau disgyblion yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol.

Dros y tair blynedd ddiwethaf, mae cyfran yr ysgolion cynradd a arolygwyd yng Nghastell-nedd Port Talbot yr oedd angen eu monitro neu a osodwyd mewn categori statudol gweithgarwch dilynol bron ddwywaith yn fwy na'r cyfartaledd cenedlaethol. Mae dros bum mlynedd wedi mynd heibio ers barnu bod safonau rhagorol mewn ysgol gynradd yn yr awdurdod.

Mae dysgwyr sy'n agored i niwed, gan gynnwys disgyblion sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim a disgyblion ag anghenion addysgol arbennig, yn perfformio mwy neu lai yn unol â'r cyfartaledd ar gyfer eu cyfoedion ledled Cymru.

Mae cyfran y bobl ifanc nad ydynt yn parhau mewn addysg ar ôl cyfnod allweddol 4 neu'n mynd ymlaen i gyflogaeth neu hyfforddiant wedi lleihau yn unol â chyfartaledd Cymru yn y blynyddoedd diwethaf, ond mae'n parhau i fod ymhlith yr uchaf yng Nghymru.

O gymharu ag ysgolion tebyg yn genedlaethol, mae cyfraddau presenoldeb yn ysgolion Castell-nedd Port Talbot wedi bod yn agos at y cyfartaledd yn y blynyddoedd diwethaf. Mae cyfran y disgyblion sy'n absennol yn barhaus wedi cydfynd yn fras â'r cyfartaledd cenedlaethol.

Mae cyfradd y disgyblion sy'n cael eu gwahardd am gyfnod penodol o'r ysgol am bum niwrnod neu lai wedi aros yn eithaf sefydlog, ac yn unol â'r cyfartaledd cenedlaethol, am sawl blwyddyn. Mae cyfradd y disgyblion sy'n cael eu gwahardd am gyfnod penodol o'r ysgol am dros bum niwrnod wedi mwy na haneru yn y blynyddoedd diwethaf, ac yn cymharu'n ffafriol â'r cyfartaledd cenedlaethol. Er mai nifer fach yn unig o ddisgyblion sy'n cael eu gwahardd yn barhaol o'r ysgol yn yr awdurdod, mae'r gyfradd wedi bod ymhlith yr uchaf yng Nghymru ers sawl blwyddyn.

Mae arolygiadau ysgol wedi canfod bod bron pob disgybl yn teimlo'n ddiogel yn ysgolion Castell-nedd Port Talbot. Mae cyfran yr ysgolion ble bernir bod safonau lles yn dda neu'n well mewn arolygiadau dros y tair blynedd ddiwethaf yn cyd-fynd yn fras â'r cyfartaledd cenedlaethol.

At ei gilydd, mae gan blant a phobl ifanc yng Nghastell-nedd Port Talbot agwedd gadarnhaol tuag at iechyd corfforol, a dangosir hyn gan lefelau uchel o gyfranogiad mewn ystod eang o weithgareddau. Er enghraifft, mae cyfran uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol yn cymryd rhan mewn chwaraeon allgyrsiol o leiaf unwaith yr wythnos.

Mae cyfran y bobl ifanc sy'n cymryd rhan mewn gweithgareddau trwy'r gwasanaeth ieuencid wedi cynyddu'n ddiweddar, ac mae uwchlaw'r cyfartaledd cenedlaethol. Fodd bynnag, mae cyfran y bobl ifanc sy'n cael deiliant achrededig trwy'r gwasanaeth ieuencid wedi gostwng, ac mae'n is na chyfartaledd Cymru. Nid yw adroddiadau rheoli'r gwasanaeth ieuencid yn arfarnu effaith ei waith yn ddigon effeithiol, ac felly mae'n anodd nodi'r deilliannau cyffredinol ar gyfer pobl ifanc sy'n gysylltiedig â'r gwasanaeth.

Mae'r cyngor ieuencid yn gwneud defnydd priodol o ystod eang o bobl ifanc sy'n cynrychioli ysgolion a cholegau, yn ogystal â grwpiau eraill sydd â diddordeb, fel fforwm y bobl lesbiaidd, hoyw, deurywiol a thrawsrywiol a fforwm y plant sy'n derbyn gofal. Fel rhan o'i waith, mae'r cyngor ieuencid yn cyfarfod ag aelodau etholedig o'r cabinet bob tri mis ac yn gwneud cais i gynghorwyr yn effeithiol ar ran pobl ifanc sy'n byw yng Nghastell-nedd Port Talbot. Er enghraifft, pan gynigiodd y cyngor adleoli clwb ieuencid Sandfields i Ganolfan Hamdden a Ffitrwydd Aberafan, gwrthddadleuodd y cyngor ieuencid yn llwyddiannus y byddai Ysgol Bae Baglan yn lleoliad gwell.

Ansawdd gwasanaethau addysg: Da

Mae swyddogion yng Nghastell-nedd Port Talbot yn adnabod eu hysgolion yn dda. Mae ymgynghorwyr her a swyddogion datblygu athrawon yn gweithio'n briodol i fonitro a herio ysgolion yn unol â lefel y cymorth a nodwyd trwy'r system gategoreiddio genedlaethol. Mae adroddiadau ymgynghorwyr her yn darparu arfarniad manwl o safonau, darpariaeth ac arweinyddiaeth ar gyfer pob ysgol. Fodd bynnag, ychydig iawn o adroddiadau sy'n arfarnu ansawdd y ddarpariaeth feithrin neu'r cynnydd a wna'r plant ieuengaf trwy'r blynyddoedd cynnar. Mae ansawdd adroddiadau cyn-arolygiad a ddarparwyd gan yr awdurdod wedi gwella dros y tair blynedd ddiwethaf, er bod eu barnau ar safonau, addysgu ac arweinyddiaeth yn fwy cadarnhaol ar y cyfan na deilliannau arolygu dros yr un cyfnod.

Mae'r cytundeb partneriaeth yn amlinellu'n glir gyfrifoldebau priodol yr awdurdod, y cyrff llywodraethol a'r ysgolion. Yn gyffredinol, mae ymgynghorwyr her yn nodi ysgolion sy'n tanberfformio mewn modd amserol. Pan fo'n briodol, mae'r awdurdod yn defnyddio'i bwerau statudol llawn yn effeithiol. O ganlyniad, mae llawer o ysgolion sy'n tanberfformio wedi gwella agweddau ar safonau, darpariaeth ac arweinyddiaeth yn briodol.

Mae ymgynghorwyr her yn gosod argymhellion pwrpasol i ysgolion eu hystyried. Maent yn adolygu'r rhain yn briodol yn ystod ymweliadau dilynol ac yn nodi unrhyw gamau a gwblhawyd. Maent hefyd yn cyfeirio arweinwyr ysgol at gyfleoedd dysgu

proffesiynol sy'n cefnogi blaenoriaethau'r ysgol. Mae'r rhain yn cynnwys cyrsiau perthnasol a ddarperir gan y consortiwm rhanbarthol. Mae hyn yn helpu arweinwyr ysgol i gyflawni eu rolau'n fwy effeithiol.

Mae'r awdurdod yn darparu ystod eang o ddata perfformiad defnyddiol ar gyfer arweinwyr a llywodraethwyr ysgol i gefnogi hunanarfarnu. Yn ychwanegol, mae ymgynghorwyr her yn rhoi arweiniad defnyddiol i arweinwyr ysgol i gryfhau eu dulliau hunanarfarnu a chynllunio ar gyfer gwelliant.

Mae'r awdurdod wedi rheoli recriwtio llywodraethwyr yn dda. Mae'n cefnogi datblygiad medrau cadeiryddion a llywodraethwyr eraill trwy hyfforddiant effeithiol.

Mae'r awdurdod yn darparu ystod eang o wasanaethau cymorth sy'n hyrwyddo cynhwysiant ac yn bodloni anghenion dysgwyr sy'n agored i niwed yn dda. Mae wedi ailstrwythuro ei wasanaethau cynhwysiant fel eu bod yn canolbwyntio'n gliriach ar wella ansawdd y ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr sy'n agored i niwed. Mae staff gwella ysgolion a staff gwasanaethau cynhwysiant yn dechrau gweithio gyda'i gilydd yn dda. O ganlyniad, gall ysgolion fodloni anghenion disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol a'r rheiny sydd mewn risg o gael eu gwahardd yn well. Mae gan ysgolion a'r rhan fwyaf o randdeiliaid allweddol ddealltwriaeth dda o weledigaeth yr awdurdod ar gyfer addysg gynhwysol. Fodd bynnag, nid yw'r awdurdod yn rhannu'r wybodaeth hon gyda rhieni a gofalwyr yn ddigon da, er enghraifft trwy ei wefan.

Mae'r awdurdod wedi gwneud trefniadau buddiol i feithrin gallu ysgolion prif ffrwd i nodi a bodloni anghenion dysgu ychwanegol (ADY) disgyblion. Mae cyfarfodydd clwstwr ADY yn effeithiol o ran galluogi'r awdurdod i nodi anghenion hyfforddi, monitro gwariant a herio tanberfformio mewn meysydd darpariaeth. Mae'r awdurdod wedi darparu ystod eang o gyfleoedd hyfforddi sy'n helpu i ddatblygu medrau, gwybodaeth a hyder staff sy'n gweithio mewn lleoliadau prif ffrwd a lleoliadau arbenigol.

Ceir trefniadau clir ar gyfer nodi ac asesu anghenion plant cyn-ysgol sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Mae'r trefniadau pontio a sefydlwyd yn ddiweddar ar gyfer y plant hyn o leoliadau gofal plant Dechrau'n Deg yn rhoi gwybodaeth ac arweiniad defnyddiol i ysgolion am anghenion unigol pob plentyn. Mae cydweithio effeithiol rhwng partneriaid addysg ac iechyd yn sicrhau eu bod yn bodloni anghenion cymhleth dysgwyr yn dda, fel y rheiny ag anawsterau synhwyrdd a lleferydd ac iaith.

Mae'r awdurdod yn cyflawni ei ddyletswyddau statudol yn briodol o ran dysgwyr ag ADY. Fodd bynnag, dros y tair blynedd ddiwethaf, mae wedi cyhoeddi lleiafrif yn unig o ddatganiadau o anghenion addysgol arbennig o fewn graddfeydd amser statudol. Er gwaethaf hyn, mae'r awdurdod wedi cysylltu'n agos iawn â rhieni a gofalwyr i leihau nifer yr apeliadau i Dribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru.

Mae'r awdurdod yn bodloni anghenion disgyblion o grwpiau ethnig lleiafrifol, plant sy'n derbyn gofal a'r gymuned sipsiwn a theithwyr yn dda. Er enghraifft, mae'r gwasanaeth sipsiwn a theithwyr yn ennyn diddordeb dysgwyr a'u teuluoedd mewn addysg yn llwyddiannus, ac mae'n cefnogi trosglwyddo i addysg bellach, hyfforddiant neu gyflogaeth.

Dros y tair blynedd ddiwethaf, mae'r awdurdod wedi newid ei ymagwedd at y cymorth ar gyfer lles ac ymddygiad. At ei gilydd, mae swyddogion wedi gweithio'n dda gydag ysgolion i leihau nifer y gwaharddiadau cyfnod penodol, yn enwedig y rheiny sy'n para chwe diwrnod neu fwy. Mae'r broses ar gyfer symudiadau rheoledig a'r cyfarfod ymateb cyntaf i waharddiadau parhaol yn dechrau cael effaith gadarnhaol ar leihau nifer y gwaharddiadau parhaol ar draws yr awdurdod. Mae'r awdurdod yn rhoi arweiniad addas i ysgolion ar ddefnyddio cynlluniau cymorth bugeiliol. Fodd bynnag, nid yw'r awdurdod yn monitro'r defnydd o'r cynlluniau hyn yn ddigon da.

Mae newidiadau i ddarpariaeth addysg heblaw yn yr ysgol wedi bod yn llwyddiannus o ran gwneud yn siŵr bod bron pob disgybl yn elwa ar lwybr dysgu addas mewn lleoliad priodol. Fodd bynnag, mae'n rhy gynnar i arfarnu effaith y newidiadau hyn ar wella deilliannau ar gyfer dysgwyr mewn darpariaeth addysg heblaw yn yr ysgol.

Mae gan yr awdurdod strategaeth bresenoldeb addas ac mae'n defnyddio'i ystod o strategaethau a phwerau ymyrraeth yn gymesur. Mae'r ffaith fod swyddog lles ychwanegol wedi cael ei benodi'n ddiweddar, sy'n gweithio'n uniongyrchol gyda disgyblion sy'n absennol o'r ysgol yn barhaus, wedi helpu gwella presenoldeb y disgyblion hyn.

Mae gan yr awdurdod bolisi clir a gweithdrefnau priodol ar gyfer diogelu dysgwyr. Mae'r trefniadau'n bodloni gofynion ar y cyfan. Fodd bynnag, nododd arolygwyr rai meysydd lle nad oedd yr awdurdod yn monitro'n ddigon trylwyr pa mor dda y mae ei ysgolion a gwasanaethau addysg eraill yn cyflawni eu dyletswyddau diogelu. Daethpwyd â'r rhain at sylw uwch arweinwyr yn ystod yr arolygiad.

Mae'r awdurdod yn darparu ystod werthfawr o wasanaethau ar gyfer teuluoedd â phlant sydd islaw'r oedran ysgol statudol. Er enghraifft, mae staff Dechrau'n Deg yn gweithio'n llwyddiannus gyda theuluoedd sydd â phlant o dan bedair oed i gyflwyno rhaglenni sy'n datblygu medrau rhieni ac yn darparu cyfleoedd gwerthfawr i blant ifanc wella eu medrau siarad a gwrandao a chynorthwyo eu cyfnod pontio i'r ysgol. Mae staff Dechrau'n Deg yn rhoi gwybodaeth ddefnyddiol i ysgolion am fedrau disgyblion wrth iddynt ddechrau yn y dosbarth meithrin.

Mae strategaeth chwarae'r awdurdod yn llwyddiannus o ran hyrwyddo pwysigrwydd chwarae gyda phlant ifanc. Er enghraifft, mae arweinwyr chwarae yn darparu adnoddau y gall teuluoedd eu benthyca i helpu ennyn diddordeb eu plant mewn gweithgareddau chwarae sy'n datblygu medrau cymdeithasol a dysgu plant.

Mae cynlluniau'r awdurdod i ad-drefnu ystâd yr ysgol wedi bod yn llwyddiannus o ran lleihau nifer y lleoedd ysgol dros ben. Yn ystod y pum mlynedd ddiwethaf, mae swyddogion ac aelodau etholedig wedi gwneud penderfyniadau addas sydd wedi arwain at agor ysgolion newydd a chau ac uno ysgolion eraill. Mae swyddogion wedi mabwysiadu ymagwedd strategol bwrpasol at y rhaglen ad-drefnu ac mae eu cynlluniau'n sicrhau bod gan bron bob disgybl leoedd mewn ysgolion o'u dewis.

Mae'r awdurdod wedi ymgynghori'n dda ar ei Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2017-2020, ac mae wedi gwneud ymrwymïadau clir i wella darpariaeth ysgolion uwchradd, er enghraifft i sefydlu ysgol cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion 3 -18 oed yng ngogledd y Fwrdeistref Sirol ac ysgol 11-16 yn y de. Fodd bynnag, mae lleoliad presennol y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws y sir yn golygu nad

yw'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yr un mor hygyrch ar draws yr awdurdod, ac o ganlyniad, mae costau cludo disgyblion yn uchel. Nid yw'r awdurdod yn ddigon rhagweithiol o ran asesu'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae'r awdurdod yn gweithio'n dda gyda'i bartneriaid i ddarparu cyfleoedd addysgol llwyddiannus ar gyfer disgyblion dros 16 oed. Er enghraifft, mae rhaglen 'Seren' yn helpu codi dyheadau disgyblion mwy abl trwy gefnogi eu ceisiadau i'r prifysgolion mwyaf blaenllaw. Mae cysylltiadau cryf â Choleg Castell-nedd Port Talbot yn sicrhau bod dysgwyr yn gallu dilyn cyrsiau perthnasol sy'n gweddu i'w hanghenion yn dda.

Mae swyddogion yn sicrhau bod cyfleoedd da i ofyn am farn pobl ifanc ar draws yr awdurdod. Er enghraifft, maent wedi gofyn i ddisgyblion am eu barn ar ysgolion newydd ac ar ansawdd meysydd chwarae yn eu cymuned.

Mae darpariaeth gwasanaethau cymorth ieuenctid yr awdurdod wedi newid yn sylweddol yn ddiweddar. O ganlyniad, mae gwasanaethau ieuenctid wedi defnyddio dull mwy targedig i helpu cynorthwyo pobl ifanc sy'n agored i niwed a chadw gwaith ieuenctid mewn darpariaeth gymunedol. Mae swyddogion yn casglu ystod o ddata a gwybodaeth am y gweithgareddau hyn. Fodd bynnag, nid ydynt yn eu defnyddio'n effeithiol i arfarnu beth sy'n gweithio'n dda neu ba agweddau ar ddarpariaeth y gwasanaeth sy'n llai llwyddiannus.

Arweinyddiaeth a rheolaeth: Da

Mae uwch swyddogion ac aelodau etholedig yn rhannu gweledigaeth glir ar gyfer sicrhau darpariaeth addysg effeithiol yng Nghastell-nedd Port Talbot. Maent yn cyfleu'r weledigaeth hon yn dda gyda phartneriaid a rhanddeiliaid ar draws yr awdurdod. Mae ganddynt ddealltwriaeth gynhwysfawr o'r heriau allweddol sy'n wynebu'r gwasanaeth addysg ac ysgolion unigol. Mae'r rhan fwyaf o'r prif gryfderau a meysydd i'w gwella a nodwyd yn yr adroddiad yn ymddangos yn hunanarfarniad y gyfarwyddiaeth ei hun.

Mae'r arweinydd, y prif weithredwr, yr aelod cabinet dros addysg ac uwch swyddogion yn gweithio gyda'i gilydd yn agos i arwain gwasanaethau ar gyfer plant a phobl ifanc yn dda. Mae'r cynllun corfforaethol yn dangos ymrwymiad clir y cyngor i wella addysg, ac un o'i dri phrif amcan yw 'gwella lles plant a phobl ifanc'. Mae'r cynllun corfforaethol yn adlewyrchu blaenoriaethau cenedlaethol yn dda, gan gynnwys Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol, ac mae'n rhoi ystyriaeth dda i anghenion lleol plant a phobl ifanc.

Mae ystod gynhwysfawr o gynlluniau gwasanaeth a thîm yn cefnogi cynllun y gyfarwyddiaeth addysg yn dda. Mae defnyddioldeb y cynlluniau hyn yn amrywiol gan nad yw camau gweithredu bob amser yn ddigon penodol ac ni chaiff adnoddau eu nodi'n ddigon da. Hefyd, mae meini prawf llwyddiant yn aml yn amhriodol, wedi dyddio neu'n cynnwys targedau anghyson ar draws gwahanol gynlluniau.

Mae gan yr awdurdod systemau defnyddiol ar waith i fonitro ac arfarnu ei waith ac mae'n defnyddio ystod o offer buddiol i gefnogi hyn. Mae ganddo wybodaeth dda am ddysgwyr a gwasanaethau addysg. Fodd bynnag, nid yw swyddogion yn arfarnu eu gwaith yn ddigon da yn gyson, er enghraifft wrth ddefnyddio system cerdyn adrodd yr awdurdod.

Mae uwch arweinwyr yn herio rheolwyr yn dda a rheolaidd am feysydd a nodwyd i'w gwella. Mae'r broses hon yn helpu lleihau effaith unrhyw ddiffygion yn y broses cynllunio gwelliant ac mae'n sicrhau bod yr awdurdod yn parhau i wella'i wasanaethau. Mae'r awdurdod wedi mynd i'r afael â'r argymhellion o'i arolygiad blaenorol yn 2010 i raddau helaeth.

Mae ymgysylltu pwrpasol â phartneriaid, sy'n seiliedig ar berthnasoedd cadarnhaol a chyfathrebu da, hefyd yn nodwedd o arweinyddiaeth yn y gwasanaeth addysg. Mae hyn yn cyfrannu at ethos tîm cadarnhaol yn lleol sy'n helpu cyflawni gwelliannau. Er enghraifft, mae gweithio cryf mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol eraill a'r bwrdd iechyd lleol yn galluogi'r awdurdod i ddarparu ystod o wasanaethau cymorth i hyrwyddo lles dysgwyr yn effeithiol, yn enwedig dysgwyr sydd mewn perygl o ymddieithrio ag addysg. Fel arfer, mae'r awdurdod yn gofyn barn rhanddeiliaid, fel penaethiaid, rhieni ac asiantaethau allanol, ac yn rhoi ystyriaeth dda i'w barn, wrth adolygu ac ystyried newid neu gau gwasanaethau neu ysgolion. Yn benodol, mae gan yr awdurdod ddiwylliant sefydledig o wrando'n ofalus ar farn plant a phobl ifanc, ac ystyried eu barn.

Mae'r awdurdod wedi cryfhau trefniadau craffu ac mae aelodau etholedig yn dechrau defnyddio'r system graffu i herio swyddogion yn briodol. Yn gyffredinol, mae adroddiadau i aelodau etholedig yn cynnwys gwybodaeth ddefnyddiol, ac yn yr enghreifftiau gorau, maent yn cynnwys arfarniadau gwerth chweil. Mae'r rhain yn cynorthwyo aelodau i gydnabod beth sy'n gweithio'n dda ac yn eu helpu i nodi camau gweithredu perthnasol ar gyfer gwella. Fodd bynnag, mae rhai adroddiadau'n portreadu darlun rhy hael o ansawdd y ddarpariaeth a'r safonau, er enghraifft yr adroddiad diweddar ar bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant. Mae panelau ymholi a gweithgorau yn cefnogi'r Pwyllgor Craffu ar Addysg, Sgiliau a Diwylliant yn briodol. Mae'r trefniadau hyn wedi cynyddu nifer yr aelodau etholedig sy'n craffu i edrych ar themâu ar draws ystod o wasanaethau perthnasol. Mae defnydd yr awdurdod o graffu yn cynnwys adolygu a herio datblygiad polisi, yn ogystal â phenderfyniadau cabinet, ac mae ganddo flaenraglen waith addas.

Nid yw prosesau'r awdurdod ar gyfer asesu risg yn nodi'n ddigon manwl ystod ddigon eang o risgiau allweddol sy'n gysylltiedig ag addysg, fel y trefniadau ar gyfer gweithio rhanbarthol. Pan fyddant yn nodi risgiau, nid yw'r gofrestr risg yn cynnwys digon o fanylion am y modd y bydd yr awdurdod yn mynd i'r afael â'r risg.

Ar draws yr awdurdod, mae staff yn dangos ymrwymiad cryf i ddysgu proffesiynol er mwyn diweddarau eu gwybodaeth a'u medrau yn eu meysydd cyfrifoldeb eu hunain. Mae arweinwyr yn nodi anghenion hyfforddi staff yn rheolaidd fel rhan o'r gweithdrefnau rheoli perfformiad parhaus. Mae staff yn ymgysylltu'n gadarnhaol ag ystod eang o rwydweithiau rhanbarthol a chenedlaethol er mwyn dysgu oddi wrth awdurdodau eraill, a rhannu eu harfer dda eu hunain. Caiff y gweithgareddau hyn effaith gadarnhaol ar wella'r ddarpariaeth yn yr awdurdod, ac maent yn annog staff i fyfyrio ar ansawdd eu gwaith.

Mae dysgu proffesiynol yn gweddu i anghenion adrannau'n dda, er enghraifft o ran datblygu strategaethau i gefnogi cynhwysiant. Mae arweinwyr yn darparu cyfleoedd defnyddiol i ddatblygu medrau unigolion. Mae'r cyfleoedd hyn yn cynnwys sicrhau bod swyddogion yn gallu datblygu eu medrau arwain a chysgodi swyddi eraill, fel

rhan o gynllunio olyniaeth. Fodd bynnag, nid oes gan yr awdurdod strategaeth drosfwaol sy'n cysylltu dysgu proffesiynol â hunanarfarnu neu nodau eang y gyfarwyddiaeth. O ganlyniad, ni all arweinwyr arfarnu'n llawn y cyfraniad y mae dysgu proffesiynol swyddogion yn ei wneud at wella deilliannau ar gyfer dysgwyr.

Mae'r awdurdod wedi gwella'r integreiddio rhwng ei gynllun ariannol yn y dyfodol a'i brosesau cynllunio corfforaethol. Fodd bynnag, mae cysylltiadau rhwng cynlluniau gwasanaethau unigol a chynlluniau ariannol yr awdurdod wrthi'n cael eu datblygu o hyd.

Mae'r awdurdod yn cefnogi ei wasanaeth addysg yn dda trwy ei brosesau gosod cyllideb, gan flaenoriaethu addysg ble bynnag y bo modd. Cynyddodd y gyllideb ysgolion gros ar gyfer 2017-2018 yn fwy na chyfartaledd Cymru. Yn ychwanegol, mae'r awdurdod lleol wedi dyrannu adnoddau'n dda i'w flaenoriaethau strategol, fel y rhaglen gwelliant strategol ysgolion. Yn ystod 2017-2018, mae'r awdurdod yn bwriadu gwario mwy fesul disgybl ar addysg na chyfartaledd Cymru.

Er bod cyfradd ddirprwyo'r gyllideb ysgolion ar gyfer 2017-2018 yn is na chyfartaledd Cymru, mae hyn yn adlewyrchu'n briodol y ffaith fod rhai meysydd yn cael eu cyflwyno'n ganolog, fel cludiant o'r cartref i'r ysgol a'r gwasanaeth ADY.

Mae'r awdurdod yn cydnabod bod gan rai gwasanaethau gostau uchel, er enghraifft mae costau o'r cartref i'r ysgol yn uchel er mwyn sicrhau eu bod yn bodloni dewisiadau rhieni yn unol â'r polisi lleol. Mae'r awdurdod yn mynd i'r afael â'r gost uchel hon trwy ystyried gwahanol ddarparwyr a chynnwys costau cludiant mewn trafodaethau am ad-drefnu .

Mae rheolaeth gyllidebol o fewn y gwasanaeth addysg yn effeithiol. Mae swyddogion yn dadansoddi ystod eang o ddata ar gyllid ysgolion yn dda. Mae'r dadansoddiad hwn, ynghyd â chyfarfodydd rheolaidd gyda phenaethiaid a llywodraethwyr, yn sicrhau bod ganddynt ddealltwriaeth dda o faterion ariannol mewn ysgolion.

Mae'r awdurdod yn darparu her addas i ysgolion sydd â diffyg yn eu cyllideb. Mae'n trafod cynlluniau adfer priodol ar gyfer y tymor byr gyda'r ysgolion hyn. Fodd bynnag, nid yw hyn wedi llwyddo i leihau'r diffygion hyn mewn cyllidebau yn gyson.

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael gan yr awdurdod lleol ac ar wefan Estyn (www.estyn.llyw.cymru)

Mae Estyn yn arfarnu effeithiolrwydd darparwr gan ddefnyddio graddfa bedwar pwynt:

Rhagorol	Perfformiad ac arferion cryf iawn, cynaledig
Da	Nodweddion cryf, er y gall fod angen gwella mân agweddau
Digonol ac angen gwella	Cryfderau'n gorbwyso gwendidau, ond agweddau pwysig y mae angen eu gwella
Anfoddhaol ac angen gwella ar frys	Gwendidau pwysig yn gorbwyso cryfderau

Lluniwyd yr adroddiad yn unol ag Adran 38 Deddf Addysg 1997, Deddf Plant 2004 a Deddf Dysgu a Sgiliau 2000.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Aneur, Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan:

www.estyn.llyw.cymru

Cyfieithwyd y ddogfen hon gan Trosol (Saesneg i Gymraeg).

© Hawlfraint y Goron 2018: Gellir aildddefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildddefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 13/03/2018